رۆڵی سینەما چیە لەبەرەنگاربوونەوەی تیرۆردا؟.. حەیدەر عەبدولڕەحمان

لەماوەی چەند ساڵی رابووردوودا لەگەڵ پەرەسەندنی تەوژمی تیرۆرکاری دژ بەهزرو شارستانیەت و مرۆڤایەتی لەزۆربەی وڵاتانی جیهاندا، وای لە سینەماکاران کردووە کە روو بە رووی پرسیارێك ببنەوە، ئەویش ئەوەیە ئاخۆ لەو هەلو مەرجە تراژیدییە پڕ لە تەم و مژە رۆڵی سینەما چی دەبێت بۆ ئەوەی لە پاڵ ئامرازەکانی دیکە شوێنی تایبەتی خۆیان هەبێت لە پەردە لادان لە رووی هەقیقەتی ئەوانەی بازرگانی بەئاینەوە دەکەن و لەپاڵ ئەو ئاینەدا نیازە نەگریس و دواکەوتووەکانی خۆیان پەرتو بڵاو دەکەنەوە؟

سینەما کاران لەهەوڵی ئەوە دادەبن بەدەسەڵاتە هونەرییەکانی خۆیانەوە، بەرەنگاری ئەو تەوژمە رەشەی تیرۆر ببنەوەو لەچەندین گۆشەی جیا جیادا بەرجەستەی تاوانە رەشەکانی تیرۆر بکەن.

دیارە کە سینەما هەمیشە چەکێکی کاریگەرو ئەکتیف بووە بۆ دژایەتی کردنی ئەو تەوژمە کە بەچەندین شێواز هەڕەشەی ریشەکێش کردنی ئاشتی و لەباربردنی ئارامی وئازادی کۆمەڵگاکان دەکات .

لەو پێو دانگەوە حکومەتی ئەو وڵاتانە چەند ئەوەندەی بەدوای دابین کردنی ئاسایش و هوشیار کردنەوەی خەڵکو چڕ کردنەوەی پۆلیسن، ئەوەندەش بە تەنگ ئەوە وەن کە ئایدۆلۆژیایەك بۆ بەگەڕ خستنی سینەما دابنێن، بۆ ئەوەی سینەماکاران بەکامێرا ریسوای تیرۆر بکەن و فیستیڤاڵی سینەما ساز بکەن بۆ ئەو ئامانجە .

سینەمای کوردی و تیرۆر

کوردستانیش بەهەموو پارچەکانییەوە، لەو هەرێمانەیە کە بۆتە ئامانجی تیرۆرستان و بە چەندین شێواز تیرۆرستان قەستی بریندارکردن و شێواندنی ئارامی تێدا دەکەن، لەو پێودانگەشەوە کوردستان بەشاڵاو خوێنی رشتووە، هەمیشە هەوڵی داوە، رێ لەو تەوژمە رەشە بگرێ.

بەڵام ئایا سینەماو شانۆی کوردی تاچەند توانییویانە ئەو تراژیدیاو مەرگە ساتانەی روو بە رووی کوردستان بۆتەوە بەتایبەت لەشەنگال و کۆبانی و قاتوقڕ کردنی مەسیحی و یەزیدیەکان و تەقاندنەوەی مەزارگەو موزەخانەکان و لەناوبردنی کولتوورو

شوێنەوارە پیرۆزەکان بە هونەریی خۆیان بەرجەستەی بکەن، لەسینەما ودراما، لە شانۆ و فۆتۆ، لەشێوەکاری و پەیکەرتاشی، لەموزیك و گۆرانی و سرود؟

ئەمە پرسیارێکەو رووبەرووی هونەرمەندانی ئێمە دەبێتەوە، بەتایبەت سینەماکاران.

رەنگە ئەوانیش وەك ئێمە دڵیان بەئەنجامەکەی خۆش نەبێت، نکۆڵی لەوەدا نەکەن کەلە ئاستی پێویست دانەبووینە، بەڵام ئەگەر بشپرسین بۆ؟ ئەوە دیارە ئەوانیش پاساوی خۆیان هەیە کە من لێرەدا تیشك دەخەمە سەر هەندێکییان:

1.دەسەڵات دارانی ئێمە تائێستا نەگەیشتوونەتە ئەو باوەڕە کەسینەما چەکێکی هونەریی ئەکتیفە بۆ شەڕی تیرۆر و دەتوانێت کاریگەری خۆی لەسەر گۆڕینی رای گشتی بگێڕێت و کەشفی ئەوراق بکات و دەست نیشانی بیرو باوەڕە چەوتەکان و هیڵە پیلانگێڕیەکان بکات، بەزمانێکی سینەمایی، بۆیە پشتگیریی کردنی بۆ سینەما وەك پێویست نەبووە .

2. هەلو مەرجی ئابووریی کوردستان کۆسپێکی گەورەیە لەبەردەم سینەما کاران، بۆ ئەوەی ئەو پرۆسە سینەماییانەی هەیانە بەپراکتیف بکەن، لەهەمان کاتیشدا، هەر ئەو هەلو مەرجە رێگر بووە لەبەردەم سازکردنی فیستیڤاڵی سینەمایی .

3.سینەمای کوردی ئەو ئامادە باشییەی نیە لەرووی هونەرییەوە بتوانێت لەئان و ساتی خۆیدا پرۆژە سینەماییەکان بەئەنجام بگەیەنێت، بەتایبەت لەرووی ستافی هونەرییەوە .

3. ئەزموونی سینەماکارانی ئێمە بۆ سینەمای جەنگ و سینەمای دژ بەتیرۆر ئەزموونێکی ئەوتۆ نیە کە بتوانێت لەو بوارەدا ئەو ئەزموونە بەرجەستە بکات .

5.لەرووی سیناریۆو کارە هونەرییەکانەوە، سینەماکارانی ئێمە دەسەڵاتێکی دیاری کراویان هەیە و پێ کردنەوەی ئەو بۆشاییە کارێکی ئاسان نیە، زۆر جارانیش کەخۆمان لەقەرەی ئەو جۆرە سیناریۆ سەرپێیانە دەدەین بەهۆی لاوازی هونەرمەندانی ئێمە لەنووسینی سیناریۆدا لە زمانی سینەما دوور دە کەوینەوە و زۆتر پەنا بۆ دروشم و دیاردەی زەق دەبەین .

6.ئاراستەیەکی دیاری کراوی ناوەندی بۆ سینەما نیە لەلایەن هیچ سەنتەرێکی رۆشنبیریی و هونەریی کەخاوەنی نەخشەو پلانێك بۆ سینەماو تەلەفزیۆن و دراماو شانۆ دابنێت کە بە چ ئاراستەیەك ئەو کەرەستە هونەرییانە بەرجەستە بکات بۆ چەند ئامانجێکی دیاری کراودا.

ئەوەش کە تائێستا دراماکارو سینەما کارانی ئێمە لەپێودانگی ئەو رووداوانەدا بینیوویانەو بیستوویانە لەسینەمادا بەرجەستەیان کردووە، دەتوانین بەنەبوونی دابنێین ، بەڵام ئەوەش هەمدیسان خاڵی کۆتایی نیەو دەکرێت وەزارەتی ڕۆشنبیریی پلان و بەرنامەیەکی هەبێت بۆ ئاراستە کردنی سینەماکارانی ئێمە و ساز کردنی فیستیڤاڵی سینەمایی.

ڕۆڵی حکومەت بۆ شانۆو سینەمای دژ بەتیرۆر چیە؟

لەهەمان کاتدا پێویستە حکومەت لەو بوارەدا پشتگیریی خۆی هەبێت بۆ سینەماو شانۆ، چونکە هەر پشتگیرییەکی حکومەت بۆ سینەماو شانۆ وەك پشتیگیریی کردنی پێشمەرگەیە بە چەك بۆ بەرەنگار بوونەوەی تیرۆر، ئەوەتا شەڕی زۆربەی ئەو کۆمەڵگایانە لەگەڵ تیرۆردا هەر تەنها شەڕی مەیدانی و شەڕ بەچەك و زری پۆش و فڕۆکە نیە، بەڵکو شەڕی دەروونی و شەڕی هزری لەشەڕە سەربازییەکان کاریگەرترن بەسەر روخانی مۆراڵ و داڕمانی دەروونی.

لەو حاڵەتانەدا و لەو بوارە سایکۆلۆژی و ئایدۆلۆژیانەدا شەڕی سینەماو شەڕی شانۆ، لەناو کۆمەڵگادا بەقەد شەڕی تانك و فڕۆکەکان کاریگەری خۆیان دەبێت لەشەڕی دژ بەتیرۆر، بۆ هوشیار کردنەوەی کۆمەڵگاو تێگەیشتنیان لەمەترسییەکان و راست کردنەوەی چمکە هەڵەکان ئەگەر تیرۆرستان بەرێگە فریو خواردووەکانیان لەمێشکی هەندێ لەتاکەکانی کۆمەڵگایان چاندبێت .

تیرۆر لەسینەمای جیهانیدا:

لە نیو سەدەی رابوردوودا کۆمپانیا سینەماییە جیهانییەکان بەرنامەیەکی تیرو تەسەلیان ئامادە کردووە بۆ بەرەنگار بوونەوەی تیرۆر و چەندین فیلمی دیارو بەرچاویان بەبودجەی زەبەللاحەوە نمایش کردووە، بۆ ریسوا کردنی رێکخراوە تیرۆرستییەکان و پیلانە رەشەکانیان بۆ دژایەتی کردنی مرۆڤایەتی .

لەدە ساڵی رابووردوودا هۆلیۆد رێکخراوی تیرۆرستی قاعیدەی کردۆتە ئامانجی سەرەکی خۆی، پیشی ئەویش سینەمای ئەمریکی، زوومی کامیراکانی دەخستە سەر هەندێ لەو کەسایەتیانەی کە ڕۆڵی تیرۆرکاریان بینیووە، وەك هەندێ لە سەرکردە تیرۆرستەکان، بەڵام بەگشتی سینەمای ئەمریکی لەدەوری بنکەی سەرەکی تیرۆر قاعیدە سوڕاوەتەوە، بەتایبەت دوای تەقینەوە وێرانکارییەکەی یانزەی سیبتیمبەر، لەوانەش فیلمی

فەهرەنهایت 9/ 11 ی (مایکل مۆر)و دەیان فیلمی دیکەی وەك (یونایتید 93)ی دەرهێنەر (بول گرانگراس) و فیلمی (گەمارۆ)و فیلمی(ئایرفۆرس 1) ی (هاریسۆن فۆرد) کە باس لە رفاندنی فڕۆکە تایبەتیەکەی سەرۆکی ئەمریکا دەکات لەلایەن تیرۆرستانەوە .
دوای هێرشەکانی داعش بۆ فەرەنسا ئێستا سینەماکاران بەگوێوتینێکی زۆرەوە هەوڵی ئەوە دەدەن کەرووداوەکان بخەنە توێ ی سینەما .

ئەوەتا دەرهێنەری فرەنسی (باتیست بابین) دامەزرێنەری هاوبەش بۆ فیلمی دیکۆمێنتی دەڵێت: ئێستا ئێمە لەسینەمادا بەدوای دەرهاوێشتە دەروونییەکانی فەرەنسییەکاندا دەگەڕێین لەوانەش ئەوانەی سانسۆریان خستۆتە سەر خۆیان و خۆیان بێبەش کردووە لەسەربەخۆیی بەهۆی ئەو تۆقاندنەی تیرۆرستان بۆیانیان دروست کرد .
واش پێ دەچێت کە خواستێکی زۆر هەبێ بۆ ئەوەی سینەمای فرەنسی روو لەتیرۆ بکات کە ئەمڕۆکە بۆتە هەمێکی گەورەی فەرەنسییەکان، ئەوەتا هەر لەم بوارەدا فەرەنسییەکان چەندین فیلمیان بەبەرهەم هێناوە، لەوانەش فیلمێکی (ئاریك روشانت) کە باس لەکاری سیخوری دەکات دژ بەتیرۆرستان و فیلمی (ماد ئین فرەنس) کە باس لەرۆژنامە نووسێك دەکات چۆن خۆی خستۆتە نێو یەکێ لەرێکخراوە تیرۆرستەکان .
هەروا میسرییەکانیش بوونەتە سەرچاوە بۆ هەندێ لەتەوژمە توندرەوەکان، وڵاتێك بووە هەمیشە تیرۆرستان رۆڵی خۆیان تیادا بینییووە.
بۆیە سینەمای میسری دەمێکی دوورە کا لەسەر لابردنی ماسکەکان و دەرخستنی رووی راستەقینەو پەردە پۆشراوی ئەواندا دەکات و لەم بوارەدا سینەمای میسری تەژییە لەو جۆرە فیلمانە، کە هەندێ جار ئەکتەرە ناودارەکانی ئەو وڵاتە روو بەرووی هێرشی ترسناکی ئەو توند رەوانە بوونەتەوە، لەوانەش فیلمی (چارەنووس) ی یوسف شاهین و عادل ئیمام لە فیلمی (تیرۆرست) وفیلمی (باڵندەکانی تاریکی) و (خوێنی ئاسك) وچەندین فیلمی تر .

فیلمی کۆمێدی بۆ ریسوا کردنی تیرۆرستان

هەندێ لەو فیلمانەی کە چوونەتە چوارچیوەی فیلمی دژ بەتیرۆر ئەو فیلمانەن کە بە شێوەیەکی کۆمێدی ئەو کەسایەتی و

رێکخراوە تیرۆرستانەیان ریسوا کردووە، ئەم ستایلەش وەك پسپۆرە دەروونییەکان دەڵێین: کاردانەوەیەکی ئەکتیفی دەبێت بۆ رووتکردنەوەی ئەو توندرەوو تیرۆرستانە لەهەقیقەتی خۆیان و شکاندنی ئەو ستراتیژییە تۆقێنەرەی بەکاری دەهێنن دژ بە کۆمەڵگاکان .

لەهەموو حاڵەتێکا ئێمەش ئەگەر بمانەوێت سینەما بۆئەو ئەرکە نیشتمانییە تەرخان بکەین، ئەوە پێویستە وەزارەتی رۆشنبیریی لەچوارچیوەی شەڕی دژە تیرۆر ئەو دەسەلات و توانایە بۆ خۆی دابین بکات کەبتوانێت لەرێگەیەوە ئەرکی هونەریی و کولتووری خۆی بۆ ئەو ئامانجە راپەڕێنێ، بەتایبەت لەرێگەی رێکخراوە نێو دەوڵەتیەکانەوە، لەوێشەوە بەبەرهەم هێنانی کورتە فیلم بکات و جەخت لەسەر سازکردنی فیستیڤاڵی سینەمایی بکاتەوە، بە هەماهەنگی لەگەڵ هونەرمەندانی کوردستانی گەورە بۆ گردکردنەوەی توانستە هونەرییەکان لە دەوری خۆیدا.

پێشم وایە لەو فیستیڤالانەدا بەرهەمەکان چێ بکرێنەوە بۆ ئەوەی سینەما ناسنامەو زمانی پارێزراو بێت، ئەگەرنا سازکردنی فیستیڤاڵ تەنها بۆئامانجێکی میدیایی ناتوانێت ئامانجەکان بپێکێنێ .